

Siklós János:

WEIMAR — BUCHENWALD

A Schiller Strassen és a Liszt Hausban

Látogatásunk következő állomása alig tíz pernyi séta a Schiller Strassén azaz a Schiller utcán. A vaskos lombú platánokkal szegélyezett, széles utca közepén ocker-színűre kőporozott modern ház. Alig észrevehető, jelentéktelen tábla hirdeti: Schiller Haus — Schiller háza —, amely Goethe házához hasonlóan múzeum.

Az első emeleten minden eredeti. Voltaképpen az elsőemeleti három szoba volt Schilleré, e helyiségben elhelyezett bútorok megőrizték Schiller életének néhány jellegzetességét. A három szoba közül a középső a legnagyobb; ez a fogadószoba. Goethenek kedvenc tartózkodási helye volt, köztük folyt viták, tréfák, drámákon kialakult szenvedélyes viták színhelye volt e közepes méretű helyiség. Ettől a szobától jobbra nyílik a Schiller-család színi-berendezett ebédlője, melyben a régi, használt bútorok nem keltene különösebb impressziót. De annál inkább a nagy költőről, drámaíróról még életében készült fehér márványszobor, és egy öt évvel később készült festmény.

A szobor egy életérős, élénk tekintetű emberre enged következtetni, a festmény meg egy megtört, rémült ember képmása. Az élet végén járó, szőke hajú költőt mutatja be. Sokáig nézegettem a »két — Schiller-t«. A szoborból lüktet az életérő, a gondolkodó értelm, egy céltudatos életet élő, nagy ember nézett rám, életderűjével. A festmény e szobor ellentéte: pergamen-színű arc, nagyon megfáradt, megtört tekintet, félelemmel tell szemek, mintha betegágyból kiemelt, karosszékre ültetett ember szemlélné a környezetét. Megdöbbentő kontraszt.

— Itt már súlyos beteg volt — mutat kísértőnk a festményre —, a rákos megbetegedés okozta fájdalom torzult vonásai leolvashatók a festményről.

A fogadószoba mellett, baloldalon találjuk Schiller dolgozószobáját. Ez a helyiség is olyan, mint a költő életében. Meglepően egyszerű a berendezése. Amikor kísértőnk a többi külföldivel tovább indult, én visszamaradtam, s a csendességben megálltam Schiller íróasztalánál, jegyzetfüzetembe a következőket írtam:

»Amikor az Ármány és szerelem című darabot láttam először Szegeden, azután a fővárosban a Harsmát, — nem gondoltam, hogy megfordulok e halhatatlan művész dolgozószobájában, s íróasztalánál jegyzem fel e szoba bútorait. Egy kis asztalka, három székek, egy gordonka, egészen kisméretű íróasztal székekkel, néhány falikép, az íróasztal mögött festetlen faágy, szürke paplannal. Ez minden. Az ágyat halálra előtt három nappal hozatta be, amikor már nem volt jártányi ereje. Ennél az asztalnál készült utolsó, befejezett darabja, a Tell Vilmos, s legnagyobban ígérkező befejezetlen műve, a töredékben ráncmaradt Demetrius«.

Furcsa érzésekkel távozom e helyiségből. Siettem a többiek után a Liszt Hausba, Liszt Ferenc házába (szintén múzeum). Talán

húsz-huszonöt percet sétáltunk, amikor egy magasföldszintes,

KERTBE ÉPÜLT

villához értünk. Kísértőnk megállt a kapu előtt:

— Itt élt az önk — ránk, magyarokra mutatott — világhírű zeneszerzője, zongor-

Ebből a szobából az ebédlőbe mentünk, s ezzel egybekötve egy másik szobába. Ezek a szobák Liszt Ferenc ajándékainak, díjainak kiállítási helyiségei,

A MESTER RENDEZÉSÉBEN

A sok kitétetést nem tudom felsorolni, ahhoz több újságoldalra lenne szükség. Csak néhányat: a cár ajándéka, két hatalmas óra, művészi remek. III. Napoleon ajándéka: szivartartó, kerekében guruló, mesteri kezekkel kidolgozva, körülbelül olyan nagyságban, mint egy katonaláda. Az ebédlőben három vitrin tele ajándékkal, hangversenyeken szerzett díjakkal: ezüst serlegek, aranyérmek, babérkoszorúk. Ezek a helyiségek zenei világsikert árasztanak magukból. Egy ritkaképességű magyar művészek a világhírt beszélnek el a szemlélőnek. (Milyen kár, hogy ezt a csodát csak elvétve láthatja magyar szem).

Milyen gazdag, nemes életet mutatnak ezek az eredeti szobák. A weimari évek voltak a legeredményesebbek Liszt életében: szimfónia költeményeinek, zongoraműveinek, versenyműveinek, vokálműveinek többsége ebben a pazarul berendezett villában termett.

Szomorúan tapasztaltuk, hogy Liszt zenei munkásságáról a németek, sőt a velünk lévő osztrákok is valamivel többet tudnak mondani, mint mi magyarok. Ez nem tájékozatlansággal függ össze, hanem zenepedagógiai, általános zeneoktatásunk, zenetörténeti tanításunk gyengeségeivel és saját lustaságunkkal. Művelődésbeli hibáinkat olyankor vesszük észre legjobban, amikor ilyen helyzetbe kerülünk s ilyenkor érezzük legkellemetlenebbnek is.

A »tréning-terem«-ből — melyben egy egészen kicsi gyakorló harmonium van elhelyezve, meg egy vitrin, tömve díjakkal, tanítványok nagyon megrögzött gondolatait tartalmazó leveleivel — a földszinti szobákba mentünk. Három szoba található a földszinten. Üvegsekre nyitottak zárt jegyzetek, kották, amelyeket a mester saját kezűleg készített. Az épületből távozóban az ajtó mellett, üvegburával fedve, megpillantottam a mester két kezét: fehér márványból készítették, kiváló szobrászok.

Elfogódottságunk lassan engedett. Annyi élmény, életreszózó impresszió gyűlt össze bennünk, hogy alig tudtuk raktározni, rendezni. Ez élet városa, az emberiség egyetemes kultúrájának egykori központja: Weimar. Nagyon sokan látogatják ezt a várost, nemcsak külföldiek, hanem a németek is. Hiszen a német irodalom XIX. századának csúcsai

ÉLETKÖZELSÉGBE

kerülnek a látogatókhoz. Az élet igenlése, az élet szerete — a romantikán átszillogó — mélyseges humanizmus, emberszeretet: ez ragad magával Weimarban. Valami megfoghatatlan ördögi játéka az életnek, hogy éppen az élet városában döbben rá az ember a halálra. A weimari humanizmus életigenlése és Buchenwald tragédiája. Ez emberi szellem megcsúfolásának rettenetes bűnjelként mered erre a völgyben fekvő városra, alig tíz kilométerről a krematórium.

Elindultunk Buchenwaldba.

(Folytatása következik.)

A Schiller-ház és múzeum

raművésze: Liszt Ferenc, 1848-tól 1861-ig, az egykori weimari udvar karmestereként. De Liszt nemcsak a magyaroké, hanem kicsit a miénk is, a németeké.

Megjegyzésének utolsó mondatát igazolta a villa előcsarnokában elhelyezett, fehér márványba faragott Liszt-mellszobor, melyen mint földig érő nyaknál, lengett a magyar és a keletnémet nemzeti lobogó. A földig érő »nyaknál« egyik fele magyar, a másik fele német.

Liszt Ferenc

A lépcsőházból nyíló első szoba — ahova beleptünk — Liszt Ferenc pazarul berendezett dolgozószobája. Nehéz brokát függönyökkel sötétített szoba, szőnyegekkel borítva. Hatalmas fekete zongora. (Nem is láttam ilyen nagy zongorát.) Megsimogattam a billentyűket, egy-két hangot leütöttem, és mellettem egy osztrák komlégám kis harmonium. Billentyűjét nyomkodta, úgy emlékszem, Liszt Orfeusz című szimfóniakölteményét próbálgatta, amíg kísértőnk szűrés tekintete jobb belátásra bírta.

Pilüss fotelok, világos diósínre politúrozott asztal, vastag abrosszal takarva, íróasztal, székek, nagy könyvszekrény töltötte meg ezt az első szobát. Ebből nyílik a hálószoba. És itt a dolgozószoba ellentéte: végtelen egyszerűség. Vaságy, sárgapaplan, szürke vánkosszék, mosdó, labor, egy sötét színű szekrény, tükör, vörösre festett padló szőnyeggel fedve.

Óvodagondokról

Családok százait

érintette és foglalkoztatta Szegeden az elmúlt hetekben az óvodai felvételek ügye. Az óvodák iránti fokozott érdeklődést az okozta, hogy a nyár folyamán miniszteri rendelettel szabályozták a felvételek rendjét és feltételeit. Közismert dolog, hogy az óvodai hálózat évről évre történő szélesítése és gazdagítása ellenére máig is kevés a férőhely, s ezért a felvételeknél megszorításokat kellett alkalmazni. A rendelkezés értelmében szeptembertől csak olyan gyermekeket vettek fel óvodába, akiknek mindkét szülője dolgozik és együttes havi keresetük nem haladja meg a 3 ezer forintot. Ez a megszorítás jelenleg indokolt és szociális tartalma miatt feltétlenül igazságos.

Általában megnyugvással fogadták a szülők ezt az intézkedést és helyesnek is tartják. Szegeden azonban más is bonyolította a helyzetet. Korábbi hanyagság miatt itt nem tartották be az óvodai körzeteket, s ebből az a visszás helyzet adódott, hogy nem minden esetben a lakóhely szerint illetékes óvodába jártatták a szülők gyermekeit. Így egyes óvodák túlszűfoltak lettek, más óvodákat az elnéptelenedés veszélye fenyegetett. Különösen a belvárosban volt tapasztalható a zsúfoltság, ami a gyermekek intézményes és szakszerű nevelésének rovására volt. Ezért a városi tanács művelődésügyi osztálya erélyesen hozzálátott a körzetek visszaállításához, s több szűlt felszolgáltattak, hogy a lakóhely körzetébe eső óvodába frassa át gyermekét.

Természetesen mindkét

körülmeny zavarólag hatott több család megszokott életében, de ezek az intézkedések éppen azt a célt szolgálták, hogy amúgy is szűk óvodahálózatunkat minél praktikusabban és minél teljesebben kihasználjuk. Mint a körzetek visszaállítása és a felvételek lebonyolítása idején kiderült, indokolt lépés volt a felvételek megszorítása és a körzetek betartása egyaránt, hiszen

Dr. Antalffy György a Szegedi Tudományegyetem rektora

Az 1958–59-es egyetemi oktatási évre a Minisztertanács a Szegedi Tudományegyetem rektorává dr. Antalffy György egyetemi tanárt, az Állam- és Jogtudományi Kar dékánját nevezte ki.

Ahogy Tolsztoj Háború és Békéje a napoleoni háborúk korának, úgy Solohov regénye a Nagy Októberi Szocialista Forradalom Oroszországnak hiteles krónikája és hőskölteménye egyben. A meglevő elöttünk a maga vonul és összetett voltában élő, félig megmondott gondolatokkal, romboló indulattal és gyöngéd érzelmekkel teli emberi alakjaival. Az író nem a rohanó vihar sebessége, a légsúlymérő higanyszála érdekli, hanem a viharban tehetetlenül sodródó, vergődő emberek és a falevelek felé forduló szíve egész melegeivel. És azok felé az emberek felé, akiknek volt erejük és akik mertek is vihart támasztani, hogy utána kizöndeljenek majd a nyomorúságosan eltikkadt, végtelen mezők.

Az eseményeknek és jellemeknek ez a rendkívüli sokrétűsége ellenére is világos, jól rajzolt volta csábhathatta Szergej Geraszimovot a regény megírlásáért. A »Csendes Dont« má már ismeri az egész világ és íróját Gorkij után a legna-

most, amikor több gyermek jár óvodába, mint a múlt esztendőben, még mindig kimaradtak több százan olyanok, akik a megszorítás után is jogosultak volna felvételre. Egyedül a belvárosban 300 olyan gyerek maradt ki az óvodákból, akiknek szülei dolgoznak, s keresetük nem haladja meg a 3 ezer forintot.

Sajnos, az óvodák építésénél korábban nem vették kellőképpen figyelembe a népesség szaporodását és a szülők gyermeknevelési igényeinek növekedését. A mai felnőttek közül igen kevesen élvezték az óvodai nevelés előnyeit, de ma már valamennyi szülőben él annak a vágya, hogy gyermeke óvodai nevelésben és oktatásban részesüljön. Nem egyszerűen a szükség, a szülők munkával való elfoglaltsága okozza ezt, hanem a felfogás és a családok anyagi helyzetének lényeges megváltozása is.

Az állam tisztában van ezzel, de azonnali megoldásra nem lehet számítani. Egy-egy sűrűt anyagát eszközöket a lakáskérdés megoldása és az iskolahálózat szüntelen bővítése is. Egyiket sem lehet a másik rovására előnyben részesíteni, mert az ilyen eljárás még jobban megbosszulná magát. A készség megvan mind-egyikre, de csak fokozatos javulásra lehet számítani.

A városi tanács természetesen nem marad tétlen a

dologban és nem az időre bízza a megoldást. Ereléhez mérten még az idén intézkedéseket fogantatott a kedvezőbb megoldás érdekében. Jelenleg azt tervezik, hogy a Hajnóczy utcában, a most megszüntetett kísérleti konyha épületében óvodát rendeznek be, megfelelő átalakításokkal. Ebben az új óvodában — mely az elképzelések és tervek szerint október közepé táján nyílik meg — újabb 60–70 gyermeket helyeznek el. A felvételeknél a szülők szociális helyzete lesz a döntő jelentőségű.

További lépések is

várhatóak azonban az óvodai hálózat bővítésében. Egy óvodában más célra lefoglalt helyiségeket kapcsolnak a meglevőkhöz, s így 20–25 gyermek számára biztosítanak férőhelyet. Ezeket ki- a művelődésügyi osztály tárgyalásokat kezdeményez üzemekkel és intézményekkel, hogy lehetőség szerint szervezzenek óvodát a maguk területén.

Az új óvoda és a felsorolt kezdeményezések nem hoznak végleges megoldást, éppen ezért további türelemre és megértésre van szükség a szülők részéről. A felvételeket bizottságok intézik — akárcsak a korábbi felvételek esetében — s ez az eljárás megfelelő garancia arra, hogy valóban a legrászorultabb dolgozó házaspárokat részesítik előnyben.

S. I.

A szegedi járásban már hatezernél több szerződés kötötték a szerződést

A jövő esztendői szerződéses sertéshizlálási akció iránt kezdettől fogva eddig még soha nem tapasztalt érdeklődés nyilvánult meg a termelők körében. Jellemző, hogy viszonylag rövid idő alatt

a szegedi járás termelőszövetkezetek és egyéni gazdái több mint hatezer darab sertésre kötötték értékesítési szerződést

az Állatföldrajzi Vállalattal. A gyárláti Közmunkaügyi Tsz például 50 darab hízó átdadására szerződött. Az üllési Vörös Csillag Tsz pedig 20 kövér sertés leszállítását vállalta szerződésben az Állatföldrajzi Vállalat részére. Az egyéni gazdák között is vannak sokan, akik most egész kis falkát hizlalnak állami értékesítés céljaira. Kalmár József üllési gazda többek között 15, Csonka Mátyás rőszkei, Török Lajos baksai. Ambrus István balástyai dolgozó parasztok is egyenként 5–5 darab sertés hizlalására szerződtek.

A termelők nagy többsége hosszú évek során meggyő-

ződött arról, hogy a szerződéses sertéshizlálás sokkal jobb és biztosabb jövedelmet ad az általában alacsony szűd- és takarmányárak mellett, mint a piacra való hizlálás.

Tűz Kisteleken

Gábor József Kistelek, Tanya 216. sz. alatti lakos, 5 éves kislánya égő gyufát dobott a tanya udvarán lévő szénakazalba. A keletkezett tüzet csak a szegedi tűzoltók segítségével sikerült eloltani. A kár — amely biztosítás hiányában nem térül meg — mintegy 1400 forint.

A tűzrendészeti hatóság ismételt felhívja a lakosság figyelmét, hogy az üres gyufadobozokat se adják a gyerek kezébe. A kisteleki tüzesetnek is az volt az oka, hogy a gyerekjátékok között heverő gyufadobozok egyike nem volt üres. S az egyetlen bennmaradt gyufaszál, majdnem végzetes tragédiát okozott.

ezek miatt a jelentéktelennek tűnő változtatások miatt — különösen annak, aki a regényt nem olvasta — az első rész láttán úgy tűnhet, hogy nem Grigorij Meljehov, hanem Akszinya az igazi főhős a Csendes Donban. Ez a film értékeiből nem von le semmit, de igazolja azt a meggyőződést, hogy irodalmi műveket, legyenek azok regények vagy novellák, tökéletesen és maradéktalanul sohasem lehet filmre vinni, márcsak a művészi eszközök gyökeresen különböző volta miatt sem.

Ismételtlen hangsúlyozzuk: a film értéke és méltó a regény nagyságához. Méltóvá teszi elsősorban a rendezés nagyvonalú művészi volta, s a nagyon jó színészgárdából is magasban kiemelkedő Jelena Bistrickaja játéka, akinek Akszinyája szenvedélyességében döbbenetes, átélt, érett alakítás. Mellette a Grigorij játékos Pjotr Glebov kissé elhalványul. A természetes színek, a szép felvételek is jelentősen gazdagítják a film értékeit és szépségét.

(Pl.)

CSENDES DON

I. rész

Színes szovjet film

gyobb szovjet írónak tartják. Méltán.

A film első része a regény hőseinek sorsát a háború első éveinek befejeződéséig tárgyalja, háttérben a forradalom hajnalt hirdető lángjával. A másik rész a polgárháború forgatagában viszi tovább a történetet a regény végéig, Akszinya haláláig.

Persze a három részbe sem fért bele a hatalmas regény minden mozzanata. Geraszimov és az író közös munkája eredményeképp született meg aztán a forgatókönyv, mely a három kozákcsalád, a Meljehov, Korsunov, Asztahov és a földbirtokos Lisztnyickij-család sorsának bemutatásában szinte a regény teljességét adja, s csak az egészen másodrangú epizódokat mellőzi. Mégis talán